

Бранавіцкі Б.І.,
прафесар

ВЫКАРЫСТАННЕ АЛГАРЫТМУ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ СТРУКТУРЫ СУЧАСНАЙ АНГЕЛЬСКАЙ МОВЫ

У ходзе гістарычнага развіцця ангельскай мовы яе структура вельмі моцна змянілася. Складаная сістэма сінтэтычных форм паступова распадалася; адначасна хутка адбываўся працэс стварэння аналітычных форм.

У выніку асноўнай фармальнаю характарыстыкаю сучаснай ангельскай мовы з'яўляецца наступная сінтаксічная рыса-фіксаванае размяшчэнне слоў у сказе.

Тым самым дзеля вывучэння структуры ангельскіх сказаў (і далей: структурна-семантычнай арганізацыі тэксту) можна паспяхова карыстацца правіламі праграміравання - алгарытмам, Алгарытм, нагадаем, - гэта паслядоўнасць камандаў, выкананне якіх вядзе да вылучэння (ці пабудовы) жадаемага аб'екта.

Алгарытмы характарызуюцца наступнымі асноўнымі ўласцівасцямі: дыскрэтнасць, выніковасць, масавасць, дэтэрмінаванасць, фармалізаванасць. Фармалізаванасць азначае, што суб'ект выканання (чалавек, машына) можа не разумець сэнсу таго, што ён/яна/ робіць з камандамі (прадпісаннямі) алгарытму, але прыйсці да правільнага выніку. Менавіта фармалізаванасць алгарытму адпавядае асноўнай сінтаксічнай рысе сучаснай ангельскай мовы - дакладнаму размяшчэнню слоў у сказе.

Існуе некалькі спосабаў запісу алгарытму рашэння задачы. Найбольш вядомыя наступныя: слоўны, графічны, таблічны. Слоўны спосаб зводзіцца да таго, што крокі (прадпісанні), якія складаюць алгарытм, прапануюцца у выглядзе слоў натуральнай мовы. Графічным і таблічным спосабамі лепш карыстацца пасля слоўнага запісу.

Каб пазбегнуць уплыву семантыкі слоў роднай мовы, сінтаксічныя пазіцыі (акрамя пазіцыі дэтэрмінатыву, службовых слоў і дапаможных дзясловаў) тыповай ангельскай канструкцыі прапануем запісаць квазі-словамі: у нашым выпадку з кнігі Льюіса Кэрала «Аліса ў краіне цудаў» - The mimsy is gyred to have outgraben the slythy toves.

Пры карыстанні алгарытмам каманды павінны давацца на замежнай мове - адна каманда дзеля кожнага кроку: 1. Put the pronoun *it* into the initial position (*It...*) 2. Write the verbal forms preceding *to* (*it is gyred...*) 3. (optional) Write *that* (*It is gyred that...*) 4. Write the words preceding the first verbal form (*It is gyred that the mimsy...*) 5. Rewrite the verbal form following *have* in the past indefinite tense (*It is gyred that the mimsy outgraben...*) 6. Write the rest of the sentence (*It is gyred that the mimsy outgraben the slythy toves*).

Атрыманы складаназалежны сказ (гл. крок 6.) мае сінтаксічны эквівалент у роднай мове студэнтаў (беларускай і рускай), таму яго структуру лёгка зразумець. Гэты ангельскі сказ з'яўляецца глыбіннай структурай зыходнай лінейнай канструкцыі з перфектным інфінітывам. Паміж зыходным і атрыманым сказамі існуюць сінанімічныя адносіны. Інакш кажучы, гэта паралельныя канструкцыі, наяўнасць якіх у мове трэба разглядаць як лінгвістычны кампанент, карыстанне якім спрыяе вучэбнаму працэсу.

Выкарыстанне элементаў праграміравання ў вучэбным працэсе ўтрымлівае студэнтаў ў межах вывучаемай мовы -- гэта з аднаго боку; з другога боку (што таксама вельмі важна) -- падрыхтоўвае іх псіхалагічна да работы з камп'ютэрам, да самастойнай працы.

Заўважым бяспрэчнае меркаванне: толькі ва ўмовах стварэння грунтоўнага лінгвістычнага падмурку магчыма паляпшэнне камунікатыўных здольнасцей навучэнцаў пры засваенні замежнай мовы.